

נאמר של נייר

..הדבר שרוצה האנטישמי... הרי זה מותו

של היהודי * פוליטרוקית גזענית * האיש שהקים

את הפלמ"ח * הקשר המעוות גרשון שקד + שלמה ניצן

איזכור

סארטר

בחודש שעבר, כאשר הלך לעולמו הרי סופר, המחזאי והפילוסוף ז'אן פול סארטר, התמקדו אמצעי-התיקשות בי עיקר בתרומתו להפריית המחשבה האכזרית טנציאלית ולספרות. אישיותו ויושרו הרי אינטלקטואלי לא זכו להתייחסות הראויה מטעמים של אמצעי-התיקשות האלקטרוני ניים, שניטו, כמינהגם, לרדד את אישיותו. באיחור של יותר משלושים שנה פורסמה

ז'אן פול סארטר

יהדות — אנטישמיות — גזענות

אשתקד, בתרגום לעברית, עבודתו המונו-מנטלית של סארטר היהודים בשאלה היהודית. ודומה שיהיה בסיקור ספר זה משום ציון דמותו של סארטר, מגינם של החלכאים, הנדכאים והיהודים. בחיבורים בשאלה היהודית בוחן סארטר את העולם המייצר אנטישמיים, את הסיבות לאנטישמיות, ואת ההשלכות של האנטישמיות. הספר נפתח בהגדרתו כמו: "האנטישמי, המתוך איש-נימוסין הוא שיאמר במתקיישמים: אני שונא את היהודים. אני פשוט מעדיף, מסיבות אלה ואלה, שישלו חלק קטן יותר בחייה-האומה. אבל כעבור הגע, אם תרכוש את אמונה, יוסף מתוך נפילת-חירות משהו יותר: היהודים: הם דופר חלק קטן יותר... תאר לעצמכם מאי-דהוא שאומר ברצינות: מוכרת להיות משוה בעגנות... אכילתן מעוררת לי זועה...". סארטר ממשך בעזרת סכין הגיונו לקצין איבחונים אלה, וכותב: "אנשים מסוימים עשויים לאכר, לפתע, כוונת-גבר שלהם בהתברר להם כי האשה עומה תינו אהבים היא יהודיה. יש רגשי-דחייה כלפי יהודי כפי שיש אצל אנשים מסוימים רגשי-דחייה כלפי סוניה או כרשים. דחייה זו אינה פיזית במקורה, או כרשים. דחייה זו אינה פיזית במקורה, שכן יביל אותו אדם לאהוב יהודיה כל עוד לא עמד על מוצאה — היא מגיעה

ז'אן פול סארטר — היהודים בשאלה היהודית. הדבר שרוצה האנטישמי... הרי זה מותו של היהודי; תירגום ואחרית דבר מנתח בריקנר; ספרית פועלים; 106 עמודים (כריכה רכה).

אל הגוף מן הרחוק... שאלתי עשרות אנשים למטעמה של האנטישמיות שלהם. רובם החלו למנות בפני את המומים המיוחסים, באורח מסורתי, ליהודים: אני שונא אותם על היותם חמורים, סכסכנים, דביקים, חסרי טאקט וכו'... צייר אחד אמר לי: אני שונא את היהודים מפני שבהרגליהם הביקורתיים הם מעוררים את משרתינו להתחצף. שחקן צעיר נפולי-כישרון מתקשקש לחשוב שהיהודים מנעו ממנו את ההצלחה בתיאטרון... אשה צעירה אמרה לי: היה לי ניסיון מר מאוד עם פרוונים. הם עשקו אותי והשחיתו את הפרווה ש'הפקדתי בידיהם. מובן, הם היו כולם יהודים! מרע בחרה לשנוא יהודים במקום לשנוא פרוונים, או לשנוא יהודים במקום לשנוא פרוון מסויים? מפני שהיתה לה נטייה קודמת לאנטישמיות..."

סארטר מהרהר בשאלה היהודית, תוך מציאת ראיה אישית משלו לאנטישמיות. הוא מציין: "צריך שיהיה מחזור לנו, כי שום גורם חיצוני לא החריף באנטישמי את האנטישמיות שלו. האנטישמיות היא בחירה חופשית גמורה של האדם בעצמו, עמדה מקיפה, שנוקטים אותה לא רק ביחס ליהודים אלא גם ביחס לבני-אדם בכלל, וביחס להיסטוריה ולחברה. הרייה ריגווש ותפיסת-עולם בכת-אחת... סארטר בוחן למעשה את תופעת האנטישמיות בעזרת כלי הביקורת האכזרית-טנציאלית, בהם הוא בוחן את העולם כולו. הוא גם מוצא מאפיין מעמדי לתחושות של האנטי-שמיות: "ראוי לזכור שבהסכמה להיות בינוניים אין עששים בהכרח לענווים או אף לצנועים. להיפך, ישנה יוהרה נלהבת של הבינוניים, ואנטישמיות היא אמצעי לשווה ערך לבינוניות בתור-ישכון, נסיון ליצור את האליטה של הבינוניים. בעיני האנטישמי התכונה היא יהודית..." והגדרה נוספת מפי סארטר: "מתחילים את להבין כי האנטישמיות היא יותר מסתם, דעה/כנרשא היהודי, וכי היא קשורה בכל דמותו של האנטישמי כולה..."

נושא זה הביא לשואה, הביא לדחית היהודים מגופה החי של אירופה, הביא את הסובייטים להכניס אותו לטרמינולוגיה שלהם. מנסח זאת סארטר בלשונו: "פני-פנינים מוכרים על שאיפה יהודית לשלוט בעולם. גם כאן לא היונו מכונים שאיפה זו לולא היה בידיו המפתח להכנה. כמעט בנשימה אחת משמיעים לנו כי מאחורי היהודי מסתתרים הקפיטאליזם הבינלאומי והאימפריאליזם של החברות הגדולות, והד עם עושי המהפכות והשוודר הבולשוויקי שסכסכו בין שיני. אין מהססים ליהם לבנקאים יהודיים אחריות לקומניזם ה'מכעית אותם..."

אליבא דסארטר, לא אלמן היהודי: "יש ליהודים בן-יבית: הדמוקראט. אלא ש'הגנתו עליהם חלושה. ודאי, הוא מצהיר שכל בני-האדם שווים-זכויות ומייסד את הלינה למען זכויות-האדם, אולם הצהרות אלה עצמן מגלות את רפיכות עמדתו..." ומסתבר שלדמוקראט המערבי יש תביעות כלפי היהודי, בנוסח שאותו מעלה סארטר: "האנטישמי מאשים את היהודי על היותו יהודי; הדמוקראט מאשימו ברצון על ראוי תו עצמו יהודי. אני ליהודי מאויבו אותו לו מאוהבו. דומה שאין לפניו כחירה אלא לבחור את הרושם שבו יאכלה..." והתברר צאה היא: "היהודי נתון במצבו של יהודי לפני שהוא חי בתוך ציבוריות הרואה אותו כיהודי. יש לו שתאים נלהבים ומגינים מסרייה-להבות. הדמוקראט משתבח ב'מתינותו. כאשר מציעים בתי-כנסת הריהו מלא האשמות ותוכחות..."

כמו בעזרת מכבש של רעיונות וביקורת עצמית, מוליך סארטר את הקוראים אל מסקנה, הנחשבת לרעיון-המהפכני ביותר

של בחינת נושא המשולש יהדות — אנטי-שמיות — גזענות, והיא: "אולם אני ש'איננו יהודים, הצריכים אנו ליטול בה חלק? ריצ'ארד רייט, הסופר הכושף, אמר לא-מכפר: 'אין בעיה כושית פארצות-הברית, ישנה רק בעיה של הלבנים.' בי דומה לכך נאמר כי האנטישמיות אינה בעיה יהודית. זוהי בעייתנו שלנו: מפני שאיננו — אך עשויים אנו להיות — אחרים לה, הרי גם אנו קורבנותיה. צריך שנהיה עיוורים לחלוטין כדי שלא לראות שזה בראש-זכראשונה עניינו שלנו. אנה, ולא היהודים, הם אלה ש'עניינם הוא לכתוב ליגה הפלנתית נגד האנטישמיות..."

במישפטים אחרונים אלה ממצה למעשה סארטר את תורתו בשאלת-היהודים, עליה הגן בעיקבות משך שנות דור. ספרון זה הינו בבחינת ספר-חובה לכל אותם החרדים לדמותם של הישראלים כי חברה, מאחר שאין בעיה ערבית במדינת ישראל, ישנה רק בעיה של היהודים, ואין בעיה של עדות-המזרח במדינת ישראל, ישנה רק בעיה של ישראל הראשונה. חבל שהעורך והמתרגם, ד"ר מנחם ברניקין, לא טרח להמיר את מסתו ה'מייגעת, שבסוף סיפרו הפשוט והבהיר של סארטר, בעובדות, שהיה בכוחן ליישם את התורה הזו של סארטר למציאות היומיומית של החברה הישראלית. אחרית דבר אחרת, במהדורות נוספות של ספר זה, יהיה בכוחה לשמש זיכרון מכובד לסארטר — האדם וההוגה.

שעוריה

בסוף חודש מארס תרם שרה-חינוך והתרבות את אחת מתרומותיו היחידות לתרבות הישראלית במהלך כהונתו זו. התרומה: פיטוריה של הגב' לאה פורת ממישרתה כראש האגף לתרבות במישרד החינוך והתרבות, לאחר שבמשך עשור האדם שחזר וכתב את האמלט ושחט תרגולות וכו', הוא איש-תיאטרון בן-תערוכת בשם סמי ז'מבואלי, אשר ניסה בעבודותיו התיאטרוניות להביא בפני קהל שוחרי התיאטרון בארץ מעט מעולמו, חיו ומר גורלו של בן-תערוכת יהודי-ערבי בישראל. כאשר החל, כמה שנים מאוחר יותר, הסופר סמי מיכאל לפרסם את סיפור ריח, הרי שדמותו ומוצאו כסופר ודמותו של סמי שמואלי כבן-תערוכת, הפכו לדמות אחת בראיון שהעניקה למיכאל אוהד. אם היה כותב שורות אלה יהודי מאמין, הרי שהיה מברך את שר החינוך והתרבות ברכה משולשת על פיטוריה של הגב' פורת מן העמדה שבה עשתה כל שביכולתה לתנוק את התרבות הישראלית. יהיו פיטוריה ברוכים.

תרגום

סימנון

הוא כתב 216 ספרים, מהם 82 ספרים מתח שבמרכוזם עומד המפקח מגרה. מספר קוראיו עבר את ה-500 מיליון. בעיני רבים נחשב סימנון לסופר-מתח מעולה, שליציירותיו אין קשר כלשהו למה שמכונה "ספרות טהורה". בימים אלה ראה אור בתרגום לעברית סיפורו המעולה השלג היה שחור. הנחשב בעיני רבים כאביהם ה'ספרותי של יצירות אלן רוב-גרייה (אשתקד במארינבאד).

השלג היה שחור הוא רומן כמעט-אבני סורדי, שעלילתו מתרחשת בימי כניבוש צרפת בידי הנאצים. גיבור העלילה הוא נער מתבגר המעביר את חייו במחיצתן

* ז'ורז' סימנון — השלג היה שחור; נוסח עברי אהרון אמיר; הוצאת ספרית כתר; 196 עמודים (כריכה רכה).

ז'בולון המר ולאה פורת השר והקומיסר(ית)

שנים עשתה הגב' הנ'ל כל אשר בידה להשחית כל חלקה טובה בתרבות הישר-אלית הנוצרת. מדור זה בתוך וביקר במשך כמה שנים את מגרעותיה ואת האופנים ש'